

Media-analyse persconferentie van 18 augustus 2020

Samenvatting

- De persconferentie komt vooralsnog vooral feitelijk aan de orde in de media. De teneur is dat het kabinet zich zorgen maakt en daarom enkele maatregelen aanscherpt. Duidelijk wordt ook dat meer maatregelen volgen als de situatie onvoldoende verbetert. Het is daarmee een duidelijke waarschuwing en laatste oproep tot discipline. Vrijwel alle media melden dat de verscherpte maatregelen een 'dringend advies' betreffen en geen verplichting. Voor sommige media is dat aanleiding om te stellen dat het kabinet zich weinig daadkrachtig toont.
- Kritiek klinkt ook op sommige plekken: zo zou de alarmerende toon van de persconferentie en de beperkte nieuwe maatregelen niet met elkaar in verhouding zijn. Ook wordt op sommige plekken kort gerefereerd aan de cijfers die de conclusie onderbouwen dat vooral in de privésfeer verspreiding plaatsvindt: bij de helft van de besmettingen valt geen bron aan te wijzen.
- Ook valt te horen dat de 'urgente' boodschap van Rutte en de tegelijkertijd meevallende RIVM-cijfers van deze week mensen in 'verwarring' zouden achterlaten. Diverse commentatoren stellen dat het kabinet moet blijven herhalen dat het een serieuze situatie is en dat mensen zich aan de regels moeten houden.

Inhoudelijk

Beeldvorming rondom persconferentie

- De media berichten vooral feitelijk over de persconferentie: het aantal besmettingen loopt op en daarom worden een aantal maatregelen verscherpt. Gehoopte versoepelingen blijven zo uit zicht. Veel media nemen de 'stevige waarschuwing' van Rutte over: we moeten oppassen, want anders zijn we terug bij af. Ook wordt benadrukt dat het kabinet verre wil blijven van een landelijke lockdown. De aanpak is regionaal waar het kan, landelijk waar het moet.
- Bij de aanscherping van de maatregelen gaat het vooral om een 'dringend advies', een term die door de media wordt overgenomen. Daarbij vermelden de media ook dat het geen verplichting betreft. Wel onderzoekt het kabinet de verplichte quarantaine. Dat stuit volgens Telegraaf op minder bezwaren nu de quarantaineduur is verkort van 14 naar 10 dagen.
- De onderbouwing van de maatregelen komt kort aan bod in de reguliere media. Volgens het kabinet blijkt uit de cijfers dat het virus zich vooral in de privésfeer verspreidt, maar sommige media stellen dat de helft van de besmettingen niet is te traceren naar een bron en vragen zich af hoeveel zicht wij hebben op het virus. Op sociale media wordt dit sentiment gedeeld en leidt dat er ook toe dat mensen de rechtmatigheid van de aanscherping in twijfel trekken.

Toon persconferentie

- Vooralsnog gaat het om 'strenge taal, lichte maatregelen', aldus NRC Next. De overheid zou op zoek zijn naar een nieuwe balans tussen noodzakelijke maatregelen tegen het virus en de schade die dat aanricht. 'Tussen de jovialiteit, ferme taal en het gedragsadvies zat dan ook een ongemakkelijke waarschuwing verscholen: dat het ergste mogelijk nog moet komen.'
- Volgens Telegraaf richt het kabinet zich vooral op de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Het 'advies over thuisfeestjes' is volgens de krant 'niet echt daadkrachtig voor een kabinet dat de regie terug wilde pakken.' Het kabinet zou voorlopig vertrouwen op 'het beleid van de belerende vinger'. Marcel Peereboom toont zich in dezelfde krant op het taalgebruik van De

Jonge. Zinnen als ‘regionaal dashboard met een instrumentenkist en een escalatieladder’ zouden te veel beeldspraakcommunicatie zijn en leiden tot argwaan.

- Het AD vraagt zich af of de ‘alarmistische toon’ die het kabinet gisteren aansloeg wel terecht is, nu de RIVM-cijfers ook lichtpuntjes tonen. De verspreiding van het virus loopt nu minder hard, mogelijk door toegenomen alertheid door de persconferentie van twee weken geleden. De krant concludeert dat ‘een zomer vol feest en buitenvertier’ voorlopig niet heeft geleid tot alarmerende toestanden in de zorg, maar dat dit in de herfst wel eens anders zou kunnen zijn.
- Parool schrijft dat de toon van Halsema ‘niet veel anders was’ dan die van Rutte: ‘bezorgd, waarschuwend, maar nog geen directe, keiharde maatregelen’. ‘Slappe Halsema’ zou volgens de krant een welkome afleiding zijn, omdat het kabinet de laatste weken flinke kritiek krijgt op het ‘warrige’ coronabeleid. Parool denkt dat een tweede lockdown uit het stadhuis zal komen in plaats van bij het kabinet vandaan. De krant merkt op dat het kabinet in het begin van de crisis veel kritiek kreeg op de ‘rigoureuze’ en economisch schadelijke lockdown. Nu landelijk en lokaal een afweging wordt gemaakt tussen virusgevaar, gezondheidszorg en economische gevolgen, zou het kabinet ‘juist weer te slap’ zijn.
- Bij Op1 stelt Jesse Klaver dat hij de toon van de persconferentie ‘gepast’ vond, ook in het licht van de meevallende RIVM-cijfers, omdat de situatie ‘ontzettend snel’ kan omslaan. Hij stelt een ‘spagaat’ te zien waarin het kabinet zit: veel besmettingen in de privé sfeer, terwijl het lastig is daar in te grijpen. De overheid kan op andere plekken echter wél ingrijpen, maar doet dat volgens hem niet, zoals het uitbreiden van teststraten op vliegvelden. Klaver en Peter Kee (BNNVARA) zijn het erover eens dat de boodschap van het kabinet over de veiligheid thuis en in de horeca ‘verwarrend’ was: Rutte wil dat feestjes in de horeca worden gevierd, omdat daar de regels beter te handhaven zijn. Dit terwijl Halsema voor Amsterdam aangeeft dat de horeca ‘moet oppassen’, omdat ze anders eerder moeten sluiten.
- Nieuwsuur opent met ‘Het is een avond van waarschuwend woorden, dwingende adviezen en nieuwe maatregelen’. Arjan Noorlander zegt dat de persconferentie vooral een waarschuwing was; ‘dat we aan het randje staan’. Het was volgens hem ook een poging van het kabinet om de regie weer terug te krijgen. De boodschap bestond vooral uit één advies; “het advies aan tante Sjaan en ome Han om de huiskamerpolonaise de komende weken even uit te stellen.” Noorlander zegt dat er geen ‘keiharde, dwingende, nieuwe maatregelen’ zijn genomen omdat het kabinet dat nu nog niet wilde en durfde, uit angst voor de grote economische gevolgen. Vandaag is de ‘geest rijp gemaakt’, dat verre gaande maatregelen, ‘die we allemaal veel meer gaan voelen’, er toch wel inzitten, zegt Noorlander.
- Politiek commentator Joost Vullings (EenVandaag) stelt dat de persconferentie een ‘serieuze, ernstige ondertoon’ had. Er werd vooral nog eens gewezen op de ‘eigen verantwoordelijkheid’. Vullings vraagt zich af hoe vaak dergelijke persconferenties moeten worden herhaald. Hij oppert dat het kabinet de boodschap moet blijven herhalen ‘en dat op een slimme manier [moet] doen. Meer zit er ook niet in’. Het kabinet moet volgens hem zorgen voor voldoende capaciteit voor testen en uitslagen; “Ze moeten in ieder geval hun eigen zaakjes op orde hebben.”
- Rob Hadders (presentator EenVandaag) bespreekt reacties op de persconferentie: men vond de boodschap van Rutte wel ‘urgent’ klinken, maar het zou ontbreken aan duidelijkheid. Enkele mensen zijn ‘in verwarring’ achter gelaten, doordat de weekcijfers van het RIVM gistermiddag mensen nog positief stelden.
- Roderik van Grieken (Nederlands Debat Instituut) vraagt zich af of de persconferentie wel effectief was en zijn doel heeft behaald. Hij denkt dat veel mensen inmiddels wel weten dat het

kabinet vindt dat het heel erg slecht gaat. Tegelijkertijd kondigde het kabinet maar weinig maatregelen aan. Dat strookt volgens Van Grieken niet met wat mensen verwachten van een persconferentie: dan staat iets te gebeuren. Hij vraagt zich af of een persconferentie effectief is als het 'nieuws zo minimaal is'. Hij noemt de taak van het kabinet 'ongelofelijk ingewikkeld' om daadkrachtig te zijn in het spreken en in de uitvoering van maatregelen.

- o Gedragswetenschapper Moniek Buijzen (Erasmus Universiteit) zegt dat het voor jongeren moeilijk is om zich te houden aan de regels. "Het is belangrijk dat die boodschap herhaald wordt," zegt Buijzen, "maar ook dat hij positief en constructief is." Buijzen grapt dat 'Hugo de Jongere' naast Rutte zou moeten staan tijdens een persconferentie. Het is 'helemaal geen gek idee' als Rutte een influencer naast zich zou zetten, aldus Buijzen.

Maatregelen

- o Crisisexpert Gert Jan Ludden vond de persconferentie 'nogal magertjes' en had meer verwacht. Ludden hoopte op duiding van de cijfers, want het aantal besmettingen neemt toe, maar vertaalt zich nog niet in een exponentiële groei in ziekenhuis- en ic-opnames. "Hier zou ik wel graag een verklaring van horen van de deskundigen, maar die ontbreekt en dat is jammer." Het advies om maar zes gasten thuis te ontvangen, vindt Ludden 'wat mager': het is enorm moeilijk te toetsen. Het stoort hem dat handelingsperspectief voor verpleeg- en verzorgingstehuizen ontbreekt; "De bescherming van de kwetsbare ouderen was prioriteit nummer één." Ook is de overheid volgens hem soms te reactief, bijvoorbeeld bij 'de ventilatieproblematiek op scholen', en 'het duurt allemaal te lang'. "Defensie kan de GGD prima ondersteunen met bron- en contactonderzoek", oppert Ludden. Als laatste vindt Ludden dat het coronadashboard snel een upgrade moet krijgen; "als je naar het dashboard kijkt, staan hier alleen de zorgcijfers in". Wanneer je gegevens van andere departementen ook invoegt, "ben je pas professioneel aan het sturen op rijksniveau."
- o Klinisch neuropsycholoog Erik Matser zegt dat advies om thuis voorlopig geen feestjes, borrels of andere bijeenkomsten te organiseren 'veel meer impact heeft dan je op het eerste oog zou verwachten'. Matser: "Vier miljoen mensen staan mentaal op omvallen. Wij zijn van nature sociale wezens. We zitten in een snelkookpan en de rek van wat we kunnen hebben is eruit." Vooral bij rouwen en afscheid nemen van mensen 'hebben we enorme problemen gezien', aldus Matser. De boodschap van Rutte en De Jonge zal mensen onder de 40 jaar niet bereiken, denkt hij. Als je jongeren wil bereiken, heb je rolmodellen nodig die in hun taal spreken.

Horeca en evenementenbranche

- o Jolanda Jansen (woordvoerder van de Alliantie van Evenementenbouwers en directeur Ahoy) vindt het 'een meevaller' dat het maximum aantal mensen niet is teruggeschroefd voor evenementen en bijeenkomsten. Desondanks is het voor Jansen nog geen reden om 'achterover te leunen'. Volgens Jansen moet de evenementensector daarom ook na 1 oktober ondersteund worden: "Zorg dat we in ieder geval de winter doorkomen."
- o Evelien Doornhegge (regiomanager Koninklijke Horeca Nederland in Amsterdam) vindt de maatregelen in Amsterdam te ver gaan. "Wij zien dat horecaondernemers grote moeite hebben om de regels te hanteren. Wij zijn niet van de politie, wij zijn de gastvrijheidsindustrie. Ondernemers hoeven maar één keer hun rug om te draaien en het kan al fout gaan." Zij vreest dat sommige ondernemers de gedwongen sluiting van maximaal vier weken niet overleven.